

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 4.03.2026
FU-sak: 9/26		Arkivsaknr.:

Endringer i forskningsrådets virkemidler 2026

Bakgrunn

Forskningsrådet har de siste årene utført flere endringer i sine søknadsordninger og porteføljer. I 2026 endrer Forskningsrådet blant annet søknads- og saksbehandlingssystemet sitt og endrer noen føringer for budsjettering. Tidligere har de etablert nye porteføljestyre og innført løpende søknadsfrist for FRIPRO søknader. Det har også blitt innført karenstid og karantene for enkelte utlysningstyper. Mange av endringene som innføres, vil medføre at Forskningsrådets søknadssystem vil ligne mer på søknadssystemet til EUs rammeprogram for forskning. Forskningsrådet har tre overordnede mål for det nye søknadssystemet. Det er å gi søkerne bedre tjenester, øke effektiviteten i forvaltningen og gi bedre innsikt i og analyse av data. Det nye systemet vil også sikre økt informasjonssikkerhet og personvern for brukerne.

Denne saken vil redegjøre for annonserte endringer som er planlagt denne våren og gi en kort oppsummering av endringene som er innført siden 2023.

Porteføljestyrene

I 2023 endret Forskningsrådet sammensetning og ansvarsområder for porteføljestyrene. 16 porteføljestyre ble redusert til 11. De nye styrene fikk et bredere og mer strategisk ansvar for investering, rådgivning og rapportering. Styrene har mellom 7 og 13 medlemmer og er oppnevnt for 2-4 år. Institusjonene ble invitert til å foreslå medlemmer. Medlemslister, mandat og sakskart finnes på Forskningsrådet sin hjemmeside. Høsten 2025 ble det etablert et nytt porteføljestyre, «Porteføljestyre for forsvarsevne, sikkerhet og beredskap», som begynte å virke i 2026. Arbeidet i denne porteføljen skal «bidra til å samordne forskningsinnsatsen innenfor totalforsvar og sammensatte trusler. Målet er at kompetansen i det sivile forskningssystemet i større grad skal komme til nytte innenfor forsvar, sikkerhet og beredskap og å utnytte mulighetene som ligger i sivil-militært forskningssamarbeid.»

Finansieringsordninger

Forskningsrådet jobber med å gå bort fra søknadstyper som finansieringsordning. Under én finansieringsordning kan det nå være utlysninger som tidligere ville ha vært annonsert under forskjellige søknadstyper, f.eks. både forskerprosjekt og samarbeidsprosjekt. «Forskning for anvendelse» og «Forskning for økt kunnskap» er eksempler på to nye finansieringsordninger som nå innføres. Under «Forskning for anvendelse» vil man finne utlysninger innenfor tematisk avgrensede områder, mens man under «Forskning for økt kunnskap» vil finne utlysninger som har til hensikt å bidra til kunnskapsberedskap for fremtidige utfordringer. Foreløpig er det annonsert 9 og 5 ulike utlysninger under henholdsvis «Forskning for anvendelse» og «Forskning for økt kunnskap». En oversikt over tittel og søknadsfrist er gitt i tabellen under.

Forskning for økt kunnskap	
Annonsert utlysning	Søknadsfrist
Kulturens samfunnsbetyding	22 april
Banebrytende muliggjørende teknologier	22 april
Hvordan kystnære fiskebestander påvirkes av endringer i klima og miljø	22 april
Forskning for grønn rettferdig omstilling	20 mai
Miljø og naturverdier knyttet til mulig framtidig mineralvirksomhet på norsk sokkel	10 juni
Forskning for anvendelse	
Annonsert utlysning	Søknadsfrist
Oppfølging av Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport	22 april
Forskerprosjekt for tidlig karriere innenfor global helse og utviklingsforskning	22 april
Demokrati som styreform og levesett	22 april
Forskning for fremtidens kompetanse, utdanning og arbeidsliv	22 april
Forskning på utviklingen i Russland	22 april
Samarbeid for grønn og rettferdig omstilling	20 mai
Forskning for økt samfunnssikkerhet og beredskap	20 mai
Ensomhet, utenforskap og sosial ulikhet i helse	10 juni
Samarbeidsprosjekt for å møte utfordringer i maritim næring	10 juni

Nytt system for søknadsskriving, søknadsbehandling og prosjektoppfølgning

Forskningsrådet er nå i gang med å utvikle et nytt elektronisk søknads- og saksbehandlingssystem som gradvis vil tas i bruk for de ulike finansieringsordningene/søknadstypene. I en periode vil det gamle og det nye systemet kjøre parallelt. Det nye systemet har som mål å forenkle både søknads- og behandlingsfase samt å legge bedre til rette for analyser av data. Foreløpige signaler tyder på at utlysningen til SFF-VI vil fortsette å bruke det gamle systemet i søknadsfase 2, som er annonsert vil komme til høsten, mens FRIPRO vil gå over til det nye systemet mot sommeren. Utlysninger under de nye finansieringsordningene «Forskning for anvendelse» og «Forskning for økt kunnskap», vil benytte det nye søknads- og saksbehandlingssystemet.

Nytt søknadsskjema - roller og tilgang

Den viktigste endring i det nye systemet er at innlogging vi skje gjennom ID-porten i stedet for gjennom passordløsning. Det vil også innføres flere roller i søknadssystemet. To roller er obligatoriske: organisasjonsrepresentant (vil delvis erstatte nåværende administrativt ansvarlig) og prosjektleder. Tre roller er valgfrie: Prosjektadministrator, Prosjektdeltager og Leser. Rollen som prosjektadministrator kan dekkes av personer med ulike roller i organisasjonen, som for eksempel forskningsrådgiver eller økonom. Norske samarbeidspartnere må søkes opp gjennom organisasjonsnummer eller navn og valideres før innsending av søknad. Utenlandske partnere må, før innsending, godkjenne sin deltagelse i søknaden gjennom sin organisasjonsrepresentant.

Prosjektbeskrivelse og annet innhold

Det vil ikke lenger være mulig å laste opp vedlegg til søknadene. Prosjektbeskrivelse, CV og annen informasjon om søknaden skal skrives direkte inn i online-skjemaet.

Budsjettendringer

I det nye søknadsskjemaet vil budsjett og fremdriftsplan baseres på aggregert informasjon fra arbeidspakkene. Når kostnaden for arbeidspakkene er lagt inn, vil det automatisk beregnes hvor mye støtte prosjektet kan søke om og hvordan støtten fordeles gjennom prosjektperioden. Dersom det er samarbeidspartnere i prosjektet, vises også fordelingen mellom disse.

Forskningsrådet avvikler også rundsumsats for finansiering av forskertid og stipendiater i UH-sektoren. Bakgrunnen for endringen er at Forskningsrådet som regel ikke skal stille krav om egenfinansiering fra Forskningsorganisasjonene. Sektoren kan likevel bidra med midler dersom de samlede prosjektkostnadene overstiger det maksimale støttebeløpet i utlysningene. Faktiske personal- og indirekte kostnader vil nå være grunnlaget for beregningen av prosjektstøtte og UH-sektoren kan få opptil 100 % finansiering av kostnadene. Andre sektorer og utenlandske partnere får en forenklet modell (påslag og tak). Dette gjelder for søknader som sendes inn fra og med 01.01.2026.

Endringen i finansiering av forskertid og stipendiater medfører at enhetene i større grad må vurdere hvilke stillinger og aktiviteter som skal finansieres av prosjektmidlene, og hvor eventuell egenfinansiering skal plasseres når de totale prosjektkostnadene overstiger tilgjengelig støtte.

Nytt saksbehandlingssystem

Evaluering og tildeling

Forskningsrådets saksbehandlere vil ikke lenger sjekke relevans i prosjektene. De vil kun sjekke om formelle krav er oppfylt. Det vil si at det ikke hentes inn et eget vedlegg om relevans, slik som tidligere. Det er fagfellene som nå vil vurdere både kvalitet og relevans.

Kriteriene som søknadene vurderes etter vil bli standardisert, og kriteriene Excellence/Kvalitet, Impact/Effekter og Implementation/Gjennomføring vil innføres for alle utlysninger. Karakterskala endres fra 1- 7 til 0 – 5, tilsvarende det som brukes for søknader utlyst gjennom pilar 2 i Horisont Europa.

De nye karakterene er definerte slik:

- Karakter 5: Søknaden svarer på kriteriet på en fremragende måte. Sammenlignet med relevant arbeid, er den blant de 15 % beste.
- Karakter 4: Søknaden svarer svært godt på kriteriet. Sammenlignet med relevant arbeid (tilsvarende forskningsprosjekt), er den blant de 16–30 % beste.
- Karakter 3: Søknaden svarer godt på kriteriet. Den har noen mangler, men disse er ikke til stort hinder for at det foreslåtte prosjektet kan lykkes.
- Karakter 2: Søknaden svarer overordna på kriteriet, men har store mangler som er til hinder for at det foreslåtte prosjektet kan lykkes.
- Karakter 1: Kriteriet er utilstrekkelig oppfylt.
- Karakter 0: Søknaden oppfyller ikke kriteriet eller kan ikke vurderes på grunn av manglende eller ufullstendig informasjon.

Forskningsrådets administrasjon vil foreta en innstilling i tråd med relevant porteføljestyres krav, og endelig tildeling vedtas så av porteføljestyrene, som før. I en overgangsfase må porteføljestyrene forholde seg til søknader som er sendt inn og evaluert både gjennom den nye og den gamle ordningen. På sikt vil det nye systemet også få funksjonalitet som støtter porteføljestyrenes oppgaver og ansvar i søknadsbehandlingsprosessen. Da vil porteføljestyremedlemmene også få bruker i systemet.

Nytt prosjektoppfølgningssystem

Kontrakt

Tidligere kontraktsdokumenter vil bli erstattet av et tilskuddsbrev. Forskningsrådet har kommunisert at dette utstedes én gang, og at endringer i prosjektet i prosjektperioden ikke utløser utstedelse av nytt tilskuddsbrev. Overgangen til tilskuddsbrev kan ses på som en overgang fra ett juridisk avtaleformat til et annet, idet et “tilskuddsbrev” er et uttrykk for en ensidig *erklæring*. Dette i motsetning til en kontrakt, som indikerer gjensidig *enighet*, typisk som resultat av en forhandling. I praksis er det imidlertid tvilsomt at denne endringen får særlig betydning.

Forskningsrådet vil ikke lenger kreve at kopi av samarbeidsavtaler lastes opp før godkjenning av tilskuddet. Forskningsrådet virker med dette å distansere seg fra samarbeidsavtalene og den innholdsmessige utformingen av dem. UH-sektoren har i andre sammenhenger ytret bekymring for at manglende avtalemaler og tydelige føringer fra Forskningsrådet vanskeliggjør kontraktsforhandlinger med samarbeidspartnere. Slik sett går denne endringen mot UH-sektorens ønske. Gjennom nasjonalt juristnettverk, og uavhengig av Forskningsrådets endringer, har imidlertid institusjonene selv påbegynt et arbeid med å utarbeide maler for samarbeidsavtaler. Inspirasjonen er Danmark, og målet er at dette skal forenkle forhandlinger og øke forutsigbarheten i kontraktsforhandlinger; både internt i sektoren, men også for å etablere en felles, omforent plattform for UH-sektoren i forhandlinger med industri og næringsliv.

Selv om kopi av selve samarbeidsavtalen ikke lenger skal lastes opp, må alle samarbeidspartnere bekrefte ved avkrysning at samarbeidsavtale inngås. Dette krever en viss bevissthet rundt tilgjengelighet og organisasjonsmyndighet ved tildeling av den relevante prosjektrollen, jamfør diskusjonen over.

Oppstart

Prosjektet må sende en oppstartsrapport før prosjektet blir aktivt. Denne må inneholde informasjon om sikkerhet, en plan for datahåndtering, brukermedvirkning, gender issues o.l

Rapportering

Forskningsrådet har antydnet forenkling av både økonomisk og faglig rapportering, men omfanget av endringene er ikke avklart.

FRIPRO

Flere endringer er allerede gjennomført for Forskningsrådets FRIPRO – utlysninger. Høsten 2023 gikk man over fra årlig søknadsfrist til løpende søknadmottak og -behandling. Det ble også innført karenstid og karantenetid for enkelte utlysninger. Tiltaket ble innført for å få opp

tilslagsprosenten og for å redusere ressursbruken på søknadsskriving. Etter to år har tilslagsprosenten økt fra rundt 5 til 20%. Ved inngangen til 2026 justerte Forskningsrådet karakterkravet til ett års karantene fordi de så at det var for liten avstand i karakter mellom innvilgelse og karantene. For søknadstypene *Forskerprosjekt for erfarne forskere (FRIPRO)*, *Forskerprosjekt for tidlig karriere (FRIPRO)* og *toppforskere* ble kravet om gjennomsnittskarakter for å unngå ett års karantene, senket med et halvt poeng. Endringene fikk tilbakevirkende kraft og vil gjelde for alle søknader sendt inn etter 1.1.2025.

I 2025 ble tre nye utlysningstyper innført: “Toppforskere”, “Radikale forskningsidéer i tidlig karriere” og “Finansiering av kvalifiserte ERC-søknader – søknad etter invitasjon”. De ulike utlysningstypene søker å nå forskere i ulike faser av karriereløpet og har ulike rammer. En oversikt over de ulike utlysningstypene er gitt i tabell under. De nye utlysningstypene beskrives i tillegg litt nærmere.

Utlysning	Støttegrense	Prosjektvarighet	Målgruppe
Forskerprosjekt med internasjonal mobilitet	4,7 – 7,4 mill kroner	36 – 48 mnd	Forskere på postdoktornivå. Søker må ha levert doktorgradsavhandling ved innsendelse
Forskerprosjekt for tidlig karriere	4 – 10 mill. kroner	36 – 48 mnd	Forskere med 2 – 7 års erfaring etter doktorgraden
Radikale forskningsidéer i tidlig karriere	0,5 – 2 mill. kroner	4 – 12 mnd	Forskere med 2 – 7 års erfaring etter doktorgrad eller godkjent førstestillingskompetanse
Forskerprosjekt for erfarne forskere	4 – 12 mill. kroner	36 – 96 mnd	Forskere med minst seks års erfaring etter doktorgrad eller godkjent førstestillingskompetanse
Toppforskere	15 – 40 mill. kroner	48 – 96 mnd	Samarbeid mellom to eller flere forskere. Prosjekt-leder må ha minst 6 års erfaring etter doktorgrad eller oppnådd første-stillingskompetanse. Men minst én annen prosjektleder må ha to års erfaring eller mer
Finansiering av kvalifiserte ERC-søknader – søknad etter invitasjon	10 – 40 mill NOK	48 – 60 mnd	Forskere som sendte inn søknad til ERC-2025-StG eller ERC-2025-CoG og som fikk karakter A i andre trinn av søknads-behandlingen uten å få finansiering fra ERC

Radikale forskningsidéer

Dette tiltaket ble innført for å rette seg mot forskere som vil teste spesielt dristige forskningsidéer. Idéene må være så dristige at risikoen for at den ikke fører fram er for høy til at det er hensiktsmessig å starte et stort prosjekt, men hvor forskningen vil kunne ha stor betydning for fagfeltet dersom prosjektet er vellykket. Det er i første omgang innført utlysning for forskere

tidlig i karrieren. Man kan ha ett *Radikale forskningsidéer*-prosjekt samtidig med et annet pågående forskerprosjekt finansiert under FRIPRO ordningen.

Toppforskere

Denne utlysningstypen har en litt høyere ramme enn de andre og skal gå til prosjekter der to eller flere forskere samarbeider. Utlysningen er rettet mot erfarne prosjektledere mens samarbeidende forskere kan ha noe mindre erfaring. Første tildeling fra denne utlysningstypen kom i desember

Finansiering av kvalifiserte ERC-søknader – søknad etter invitasjon

Formålet med denne utlysningen er å stimulere til flere verdensledende forskningsmiljøer og å øke antall norske søknader til ERC. Søknader som nesten når opp i den tøffe ERC konkurranse, får her en ny mulighet til å bli finansiert. Forskningsrådet finansierer to søknader.

Forsknings- og innovasjonsavdelingen og Økonomiavdelingen vil nøye følge med på utviklingen og endringene etter hvert som de blir annonsert, og vil i samhandling med fakultetene se til at endringene og implikasjonene er godt kjent i administrativ og faglig linje.

Saken legges fram for forskningsutvalget til orientering